

4. Cheskidov, V. M. (2004). Methodology of securities market model. *Finansy i kredit*, 21, 36–39. [in Russian]
5. Dynkin, A. A., Pantin, V. I. (2010). On the threshold of the troubled world: the modern era and crisis 70. *Mirovaja jekonomika i mezhdunarodnye otnoshenija*, 6, 3–9. [in Ukrainian]
6. Hal'chyns'kyj, A. S. (2010). Ekonomichna metodolohiia. Lohika onovlennia [The economic methodology. logic updates], ADEF-Ukraina, Kyiv, 527. [in Ukrainian]
7. Krasavina, L. N. (2007). Problems of competitiveness of the Russian financial market in the globalized economy: Theory. *Nauchnyj al'manah fundamental'nyh i prikladnyh issledovanij «Dejatel'nost' bankov na finansovom rynke: rossijskaja praktika i mirovoj opyt»*, *Finansy i statistika*, Moskva, 56 [in Russian]
8. Bazylevych, V. D., Il'in, V. V. (2007). Metafizyka ekonomiky [Metaphysics of economy], Znannia, Kyiv, 718. [in Ukrainian]
9. Gladkih, I. V. (2013). Cenovaja strategija kompanii: orientacija na potrebitelja [Pricing strategy of the company: customer focus], *Vysshaja shkola menedzhmenta SPbGU, Sankt-Peterburg*, 472. [in Russian]
10. Nagle, T. T., Hogan, J. E. (2006). *The Strategy and Tactics of Pricing: A Guide to More Profitably*. 4th edition. Pearson/Prentice-Hall, New Jersey, USA, 349.
11. Karpova, S. V. (Ed.). (2009). *Finansovyj marketing: teorija i praktika [Financial Marketing: Theory and Practice]*, Yurayt, Moscow, 424. [in Russian]
12. Kravchuk, N. Ya. (2012). *Dyverhentsiia hlobal'noho rozvytku: suchasna paradyhma formuvannia heofinansovoho prostoru [Divergence of Global Development: modern paradigm of formation geo financial area]*. Znannia, Kyiv, 782. [in Ukrainian]
13. Kovalenko, Yu. M. (2013). *Instytutsionalizatsiia finansovoho sektoru ekonomiky [The institutionalization of the financial sector of economy]*. Natsional'nyj universytet DPS Ukrainy, Irpin', 606. [in Ukrainian]
14. Zhukov, E. F. (1995). *Cennye bumagi i fondovye rynki [Securities and Capital Markets]*. Banki i birzhi, Moscow, 441. [in Russian]
15. Mozghovij, O. M. (2008). *Fondovyj rynek [Stock market]*. KNEU, Kyiv, 316. [in Ukrainian]
16. Oskol's'kyj, V. V. (2001). *Rynek tsinnykh paperiv Ukrainy : pohliad cherez pryzmu diial'nosti Ukrain's'koi fondovoi birzhi [Stock Market of Ukraine: a view through the prism of Ukrainian stock exchange]*, UFB, Kyiv, 216. [in Ukrainian]
17. Kozlov's'ki, P. (1996). *Ethical Economy as a synthesis of the economic and ethical theory*. *Voprosy filosofii*, 8, 66–88. [in Russian]

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук Опарін В. М.
Дата надходження рукопису 25.02.2014*

Мацелюх Наталія Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра економічної теорії, Національний університет державної податкової служби України, вул. Університетська 31, м. Ірпінь, Україна, 82200
E-mail: nmaceluh@ukr.net

УДК 33.303.442.23:316.774«712»
DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39539

КРИТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ ПОДІЙ І ЯВИЩ: РОЛЬ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

© Т. А. Непокупна

У роботі проаналізовано глобальні трансформації, їх вплив на основні сфери життєдіяльності людини; специфіку сучасних інтерпретацій подій і явищ, їх дестабілізаційний характер стосовно поведінки, здоров'я і життя людей; роль економічних наук у формуванні критичного мислення як дієвого засобу протистояння впливу невігластва і пропаганди, формування об'єктивного світогляду, що ґрунтується на знанні

Ключові слова: трансформація, інформація, інтерпретації, судження, критичне мислення, економічні науки, загальнолюдські цінності

This article analyzes the global transformations and their impact on the main society life; the specifics of modern interpretations of events and phenomena, their destabilizing effects on behavior, health and life of humans; the role of economic sciences in the formation of critical thinking as a means of combating ignorance and propaganda, formation of an objective world view that grounded on knowledge

Keywords: transformation, information, interpretation, propositions, critical thinking, economic sciences, human values

1. Вступ

Вплив соціокультурних факторів життєдіяльності людини і суспільства – культури, традицій, релігії, соціальної поведінки, менталітету, цінностей тощо – на національну безпеку в цілому та функціонування соціально-економічної системи зокрема,

особливо актуалізується в умовах, що склалися в Україні та світі під дією активних суспільно-економічних, політико-правових, культурно-світоглядних, морально-етичних та інших трансформацій. З одного боку, глобалізація та інформатизація розвитку усього людства, а з іншого – модернізація, капі-

талізація, реалізація принципів ультраліберального ринкового фундаменталізму породили нову систему цінностей, а саме: введення до грошового обігу не лише економічних, а й соціокультурних, морально-етичних благ, підміна соціальних конструкцій товарно-речовими/грошовими. Врешті гуманістична культура та ціннісні орієнтації особистості і суспільства деградують, особистість і соціум морально-духовно спустошуються, загальнолюдські цінності ігноруються, нехтуються. Водночас ці зміни супроводжуються соціально-економічними і політичними конфліктами як у межах національної економіки, так і в глобальному масштабі.

2. Аналіз літератури і постановка проблеми

У працях представників різних наукових напрямів – філософів, економістів, соціологів, психологів, фізиків, математиків, футурологів, політологів Антоненка Л., Аузана О., Бузгаліна О., Валлерстайна І., Гриценка А., Еко У., Задорожного Г., Ласло Е., Лескова Л., Нейсбіта Р., Неклесси О., Почепцова Г., Ріфкіна Дж., Турчина В. та багатьох інших аналізуються проблеми глобальних суспільно-економічних, політико-правових, культурно-світоглядних, морально-етичних та інших трансформацій, їх вплив на функціонування національних економік у цілому та основні сфери життєдіяльності людини, зокрема; переваги існування інформаційно-комунікаційних мереж та загрози, що вони несуть індивідуальній і груповій свідомості.

Активізація економічних протистоянь і воєнних конфліктів, міжетнічних і політичних інцидентів останніх років та їх інформаційно-комунікаційний супровід свідчать про соціальні збурення, застереження щодо невизначеності і хаотичності яких лунали не лише від учених-суспільствознавців, футуристів, а й представників точних наук – математиків, фізиків.

3. Мета і завдання дослідження

Актуальним видається аналіз *специфіки* сучасного інформаційного супроводу трансформацій сфер життєдіяльності людини і суспільства, негативних наслідків дестабілізаційних інтерпретацій явищ і подій та можливої протидії інформаційним збуренням завдяки критичному мисленню, сформованого на основі знання економічних наук.

4. Матеріали і методи дослідження

Здійснено аналіз контенту сучасного інформаційного простору. Дослідження ґрунтується на основі використання міждисциплінарного підходу до аналізу проблем, породжених глобалізацією та інформатизацією.

5. Результати дослідження

Нагромадження низки проблем, викликаних глобальними трансформаціями, загрожують «руйнуванням всієї ноосфери, всієї сфери життя і розуму на Землі» [1]. Така теза кілька років тому звучала як припущення, як намагання привернути увагу до загошення суперечностей, але сприймалася спільнотою

крізь призму домінування локальних проблем, їх відносної абстрактності щодо прогнозів глобальних загроз.

Розмірковуючи про глобальні трансформації, видатний американський соціолог І. Валлерстайн застерігає людство від «системного безладу», який, на його думку, почався в кінці 80-х років ХХ ст. після руйнування Берлінської стіни, розпаду СРСР, падіння комуністичних режимів і краху ідеології марксизму-ленінізму, та стверджує про крах лібералізму (як глобальної ідеології, геокультури) і вступ світової спільноти в епоху «після лібералізму» [2]. Цей «системний безлад», на думку вченого, триватиме упродовж 25–50 років та буде супроводжуватися розпадом і «гострою політичною боротьбою за те, яку саме нову світосистему слід створювати» [2]. Одночасно з плануванням майбутнього світопорядку об'єктивно постануть і вже постають питання про те, що необхідно робити зараз, як жити, за допомогою яких засобів та їх джерел, як комунікувати. Ці нагальні проблеми, на думку І. Валлерстайна, призведуть до того, що люди будуть «розгублені, роздратовані, залякані, ... в розпачі» [2].

Сучасна геополітика за допомогою воєнно-політичних засобів призвела до конфронтації гігантських масштабів: загроза фізичного знищення націй, народностей, захоплення територій стали на сьогодні цілком реальними; у протистояння втягнуті мільйони життів, мільярди умів чи, радше, сприйнятів, суджень та інтерпретацій подій людьми. «Наш світ у майбутньому ... буде залежати від того, що думаємо, говоримо і робимо ми, люди» [3]. Аналіз сьогодення свідчить, що сприйняття трансформацій окремими людьми, процеси формування їх поглядів, судження та інтерпретації ними явищ і подій обумовлюється не стільки концептами виваженої державної політики, професійного середовища, фахової експертної думки, скільки інформаційними потоками, створеними аматорами слова, дилетантами, а то й відвертими провокаторами – збурювачами як мисленневих, так і реальних фізичних дій. Геоінформаційні технології дозволили долучитися до глобального інформаційного простору усім, хто вважає свободу слова абсолютним, нестримним свавіллям словобудства. Такі «творці» нав'язують свої думки соціуму, при цьому уникаючи відповідальності за сутність і наслідки сказаного чи написаного. Натомість свобода слова, як невід'ємний атрибут демократії, не є абсолютним правом і не може використовуватися для виправдання насильства, наклепів, зневаги, підривної діяльності або використання непристойної лайки, ... для проповідування расової ненависті або етнічного насильства [4].

Вважаємо, що судженням людей, тобто думкам з приводу того чи того явища і процесу, їх інтерпретаціям образу чи дійсності або запереченням їх існування, належить суттєва роль як у підтримці національної безпеки, у забезпеченні функціонування соціально-економічної системи та її механізмів, так і у породженні загроз їх існуванню. Особисте та групове сприйняття трансформацій культурно-світоглядних, соціально-економічних, політико-правових,

морально-етичних та інших процесів, інтерпретація подій і явищ, що відбуваються в конкретній країні, у зовнішньому світі та вплив екзогенних чинників на стан країни характеризується суб'єктивністю розуміння, індивідуалізацією уявлень. Безсумнівним є факт, що не існує двох людей з однаковим світоглядом і світосприйняттям, навіть близнюки мають відмінні особливості сприйняття і інтерпретації тих чи тих навколишніх явищ.

У цьому контексті відкритий глобальний інформаційний простір дозволив судженням однієї людини употужнено впливати на сприйняття іншими людьми ситуації, її інтерпретації уже з точки зору людини, котра вважає, що якнайкраще розуміється на проблемі і шляхах її вирішення та визвалася охарактеризувати події. Незважаючи на те, що «надзвичайно важко переконати людину з іншою моделлю світу в голові в тому, що його світовідчуття неправильне; найчастіше вона буде відкидати інформацію, що суперечить її моделі, трактуючи її як брехню, провокацію тощо» [5], суб'єктивні судженеві вкидання в інформаційний простір стають повсякденним явищем, засмоктуючи у воронку відсебеньок більш-менш небайдуже населення. На сторінках друкованих та електронних ЗМІ, у блогах, ЖЖ, соціальних мережах, на радіо і телебаченні масово з'являються вітчизняні та іноземні *так звані* експерти й аналітики, репортери й журналісти, які коментують, інтерпретують, прогнозують, пророкують, оцінюють, розробляють сценарії «розвитку», будують моделі «майбутнього» тощо.

При цьому більшість подібних суджень має емоційне забарвлення, носить поверхневий характер, відображає суб'єктивну картину бачення соціально-економічної і політичної реальності або пронизане інтересами замовників. Такі судження здебільшого не верифіковані, ігнорують сутнісний зміст і причинно-наслідкові зв'язки як розвитку соціально-економічної, політичної і духовної сфери, так і сучасних трансформацій. Звернемо увагу і на песимістичну, гнітючу спрямованість означених інформаційних супроводів трактування явищ і подій, відсутність пропозицій, спрямованих на вироблення *конструктивних* рішень щодо нагальних суспільних проблем, розробки можливих *оптимістичних* сценаріїв *творення і консолідації* майбутнього тощо. У тлумаченнях сучасних трансформацій в інформаційному просторі сформувався своєрідний симбіоз: переважає мова негативних тверджень, насилля, залякування, агресії та засилля культури непрофесіоналізму і побутового (диванного) мислення. Загалом можна говорити про інформаційно-сміслові атаки на свідомість, вихід кібербулінгу за межі віртуального й анонімного інформпростору та його утвердження в реальному, перемогу інформаційного (і не лише!) тероризму над об'єктивністю висловлювань, вираженістю і обережністю поглядів, перевіреністю фактів.

Відповідно, такі оприлюднені судження можуть впливати і на індивідуальну, і на колективну свідомість на іншому якісному рівні: посилювати деструктивність мислення, психічний дискомфорт, емоційні шоки, конфлікти цінностей, хаотичність у прийнятті рішень стосовно планування та інвестицій,

врешті – соціальну турбулентність і дієву стресовість соціуму з усіма відповідними наслідками. Оскільки фізична, емоційна, поведінкова, когнітивна сфера кожної людини виходять з-під її контролю, породжуючи занепокоєння, тривожність, зневіру, самоізоляцію, безвідповідальність тощо, то й нервова система суспільства виходить зі стану рівноваги, адекватності. У свою чергу це відображається на усіх сферах життєдіяльності людини і соціуму на мікро-, макро- та мегарівні.

У зв'язку з вищезазначеним, на нашу думку, назріли такі нагальні проблеми:

– по-перше, проблема необхідності критичного осмислення тих інформаційних потоків та подій, котрі під тиском радикальних змін стають надто відчутними у глобальному і вітчизняному суспільстві та несуть загрозу національній безпеці країн, нормальному функціонуванню економічної системи, фізичному і психічному здоров'ю населення;

– по-друге, проблема формування інформаційного поля, в якому були б представлені судження науковців, професіоналів, котрі мають теоретичні знання і досвід їх практичного застосування у різних сферах господарювання та здатні адекватно визначити причини того, що відбувається в основних суспільних сферах, оцінити їх наслідки, сформулювати конструктивні ідеї прогресивного розвитку мікро-, макро- та мегасередовища, надсилати сигнали єднання суспільству, при цьому не вводячи в «солодку» оману аудиторію та не будуючи «New Васюки»;

– по-третє, проблема доцільності остракізму тих джерел і носіїв інформації, які розцінюють свободу слова як вседозволеність, чим збурюють соціум, посилюють напругу, розколюють народи і нації, сіють локальну та глобальну агресію, провокують ірраціональну поведінку. Відомо, що завданням демократичного суспільства є збереження рівноваги між захистом свободи слова і зібрань та одночасною боротьбою з висловлюваннями, які заохочують насильство, залякування або підривно діяльність [4];

– по-четверте, проблема проведення ревізії загальнолюдських цінностей з метою розширення їх переліку з додаванням цінності безпеки морально-психічного існування людини і суспільства.

Вважаємо, що першочергове вирішення проблеми критичного осмислення інтерпретацій сучасних трансформацій може стати складовим процесу, що сформує потужний синергетичний ефект. Так, під критичним мисленням розуміють цілеспрямовану, саморегулюючу систему суджень, що використовується для інтерпретації, аналізу, оцінки і формулювання висновків, а також для пояснення доказових, концептуальних, методо-логічних, критеріологічних або контекстуальних міркувань, на яких заснована система суджень [6]; систему суджень, яка використовується для аналізу речей і подій із формулюванням обґрунтованих висновків, оцінок, інтерпретацій та коректного застосування отриманих результатів до ситуацій і проблем [7]; пошук здорового глузду з урахуванням як власної точки зору, так і інших думок, вміння відмовитися від власних упереджень [8]; послідовність розумових дій, спрямованих на переві-

рку висловлювань або систем висловлювань, з метою з'ясування їх невідповідності прийнятим фактам, нормам або цінностям [9] тощо. Людина з критичним мисленням ставить під сумнів як інформацію, що надходить із зовні, так і власні бачення та переконання, вона спроможна формулювати обґрунтовані висновки стосовно інтерпретованих явищ і подій.

Отже, на нашу думку, критичне мислення – це судження, які ґрунтуються на цілісному осмисленні суперечливої інформації шляхом прискіпливого аналізу достовірних фактів за відсутності емоцій, неупередженого розгляду явищ і подій, віднаходження істини між двома, а то й більше, полярними точками зору. Критичне мислення може стати фільтром і демпфером для вищезначених дестабілізаційних суджень та їх наслідків, наділити людину здатністю відсіювати інформаційне лушпиння. Врешті здорові сумніви сприятимуть стриманості у реакціях стосовно інформації, що надходить.

Науковці визначили перелік характеристик т. зв. ідеального критичного мислителя: прискіпливість, добра інформованість, розумна довірливість, неупередженість, гнучкість, справедливість в оцінках, чесність у визнанні власної слабкості, розважливість при прийнятті рішень, готовність переглядати свою точку зору, наявність чіткого уявлення про предмет, спокій у складних ситуаціях, завзятість у пошуках потрібної інформації, розумність у виборі критеріїв, націленість на пізнання і отримання результатів [6].

Вважаємо, що такі риси особистості можуть сформуватися у вищій школі, зокрема при вивченні молодою людиною економічних наук, знання яких ґрунтуються на об'єктивних законах функціонування основних сфер суспільства (економічної, політичної, соціальної, духовної), зацентровані, перш за все, на комплексі загальнолюдських цінностей та цивілізованих засобів, інструментів і механізмів їх підтримки і розвитку. Використання економічними науками *різних* теорій, моделей, концепцій (які ґрунтуються на відмінних одна від одної методологіях) вирішення суспільних проблем, нагальних цілей і завдань суспільного розвитку вцілому; аналіз *переваг і недоліків* наукових конструктів, що використовуються; віднаходження *альтернативних* можливостей досягнення позитивного результату при прийнятті рішення; пояснення *законів і принципів* функціонування основних сфер життєдіяльності людини та на їх основі можливість здійснення *прогнозів* майбутнього стану суспільства має стимулювати здобувачів вищої освіти – потенціал всеосяжної модернізації – *критично* поглянути на минуле, сьогодення і майбутнє, оцінити ступінь власної схильності до надмірної зосередженості на чомусь одному та зятятості у відстоюванні єдино правильних (з точки зору людини) причин подій і явищ, їх сутності, шляхів виходу із ситуації.

Незважаючи на те, що сучасна економічна наука перебуває у кризовому стані, підпадає під масовані критики як власне вчених, так і громадськості, ми все ж наполягаємо на тому, що пояснення багатогранності суспільного світу, критеріїв осмислення засад його функціонування, теорій його розвитку, істинність знань об'єктивних законів світорозвитку

містять саме знання економічних наук, на відміну від наук суто фахового плану, які сприяють формуванню спеціаліста лише відповідної професійної належності: мовника, літератора, історика, математика, інженера, генетика, медика та ін.

Отже, важливим фактором формування критичного мислення виступає система освіти, зокрема вища школа, в якій закладений суттєвий потенціал. Вища освіта за допомогою знання економічних наук може зорієнтувати молодь: по-перше, на розуміння засад об'єктивного функціонування вітчизняного і глобального економічного, культурного, політичного простору; по-друге, на усвідомлення необхідності протистояння маніпулюванню свідомістю і поведінкою; по-третє, на формування поваги до загальнолюдських цінностей, зокрема цінності людського життя і безпечного морально-психологічного існування; по-четверте, на утвердження в індивідуальній свідомості необхідності нести відповідальність за реалізацію своїх прав і свобод, виконання обов'язків.

Здобувачі вищої освіти, в яких сформується критичне мислення або хоча б його початки, спілкуючись, ретранслюватимуть свою здатність осмислення інформації, подій і явищ уже не в руслі сліпої віри до прочитаного/почутого, а з точки зору абстрагованості від емоцій інтерпретатора та стимулюватимуть навколишніх ставитися до них із сумнівом, обережністю. Цим самим можна зменшити ризики хаотизму у розумах людей і суспільному середовищі.

Існує думка, що необхідною передумовою початку цивілізаційного розвитку спільноти є саме критичне мислення [10]. При цьому цивілізацією вважається такий етап розвитку суспільства, що є відмінним від дикості і функціонує на засадах розуму. Тому критичне мислення має стати стрижнем духовного, інтелектуального та фізичного здоров'я окремої людини і суспільства, своєрідним фундаментом для їх нормального розвитку та становлення цивілізації, заснованої на знаннях.

6. Висновки

Таким чином, в умовах глобальних трансформацій ціннісних орієнтацій наддержавних утворень, держави-влади, корпорацій, населення на фоні мегаінформаційних потоків, критичне мислення стане дієвим засобом, по-перше, протистояння впливу невігластва і пропаганди та формування об'єктивного світогляду, що ґрунтується на знанні; по-друге, долучення особистостей до аналітично-роз'яснювальних матеріалів фахівців із соціально-економічних та політичних проблем, науковців; по-третє, відторгнення розумом, інтелектом, здоровим глуздом інформаційно-інтерпретаційного бруду, який блукає глобальним інформаційним простором. Хоча слід зазначити, що існує загроза того, що критично мислячі люди стануть небезпечними для владної еліти.

Вважаємо, що критичному осмисленню підлягають і сформовані та транслювані офіційними особами, представниками політичної та громадської еліти національних і наднаціональних утворень інформаційні посили, які не завжди вирізняються виваженістю, продуманістю, стриманістю, комплексністю,

системністю і відповідальністю та збурюють соціальні маси на агресивну, нетерпиму, стосовно інших, поведінку.

Література

1. Человек и экономика: справедливость и базисная демократия против тоталитаризма рынка и капитала [Текст] / под общ. ред. А. В. Бузгалина, М. И. Воейкова. – Москва: Экономика, 2011. – 556 с.
2. Валлерстайн, И. После либерализма [Текст] / И. Валлерстайн; пер. с англ.; под ред. Б. Ю. Кагарлицкого. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 256 с.
3. Ласло, Э. Век бифуркации. Постижение изменяющегося мира [Электронный ресурс] / Э. Ласло. – Режим доступа: <http://spkurdyumov.ru/evolutionism/vek-bifurkacii-laszlo/>
4. Принципы демократии (Свобода слова) [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://www.infousa.ru/government/principles_files/speech.htm
5. Почепцов, Г. Несовпадение целей и смыслов мешает Москве и Киеву понять друг друга (Информационные залпы на руинах империи) [Электронный ресурс] / Г. Почепцов. – Режим доступа: <http://psyfactor.org/lect/pocheptsov9.htm>
6. Критическое мышление: отчет об экспертном консенсусе в отношении образовательного оценивания и обучения (Дельфи-доклад) [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://evolkov.net/critic.think/basics/delphi.report.html>
7. Критическое мышление [Электронный ресурс] / Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Критическое_мышление
8. Критическое мышление [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://o-ch.ru/reviews/critical/>
9. Брюшинкин, В. Н. Критическое мышление и аргументация // Критическое мышление, логика, аргументация [Текст] / под ред. В. Н. Брюшинкина, В. И. Мар-

кина. – Калининград: Изд-во Калинингр. гос. ун-та, 2003. – С. 29–34.

10. Турчин, В. Ф. Феномен науки: Кибернетический подход к эволюции [Текст] / В. Ф. Турчин; изд. 2-е – М.: ЭТС, 2000. – 368 с. – Режим доступа: <http://refal.net/turchin/phenomenon/index.htm>

References

1. Buzgalin, A. V., Voeykov, M. I. (Eds.) (2011). Che-lovek i ekonomika: spravedlivost i bazisnaya demokratiya protiv totalitarizma ryinka i kapitala. Moscow: Ekonomika, 556.
2. Vallerstain, I.; Kagarlitskii, B. Yu. (Ed.) (2003). Posle liberalizma. Moscow: Editorial URSS, 256.
3. Laslo, E. Vek bifurkatsii. Postizhenie izmenyay-uschegosya mira. Available at: <http://spkurdyumov.ru/evolutionism/vek-bifurkacii-laszlo/>
4. Printsipyi demokratii (Svoboda slova). Available at: http://www.infousa.ru/government/principles_files/speech.htm
5. Pocheptsov, G. Nesovpadenie tseley i smyslov meshaet Moskve i Kievu ponyat drug druga (Informatsionnye zalpy na ruinah imperii). Available at: <http://psyfactor.org/lect/pocheptsov9.htm>
6. Kriticheskoe myshlenie: otchYot ob ekspertnom konsensuse v otnoshenii obrazovatel'nogo otsenivaniya i obucheniya (Delfi-doklad). Available at: <http://evolkov.net/critic.think/basics/delphi.report.html>
7. Kriticheskoe myshlenie. Available at: https://ru.wikipedia.org/wiki/Kriticheskoe_myshlenie
8. Kriticheskoe myshlenie. Available at: <http://o-ch.ru/reviews/critical/>
9. Bryushinkin, V. N., Markin, V. I. (Eds.) (2003). Kriticheskoe myshlenie i argumentatsiya // Kriticheskoe myshlenie, logika, argumentatsiya. Kaliningrad: Izd-vo Kaliningr. gos. un-ta, 29–34.
10. Turchin, V. F. (2000). Fenomen nauki: Kiberneticheskiy podhod k evolyutsii. Second edition. Moscow: ETS, 368. Available at: <http://refal.net/turchin/phenomenon/index.htm>

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук, професор Яковенко Л. І.
Дата надходження рукопису 23.02.2015*

Непокупна Тетяна Андріївна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра політекономії, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, вул. Остроградського, 2, м. Полтава, Україна, 36003
E-mail: nepokupnayat@mail.ru

УДК 331.08

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.39755

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

© Л. Д. Гармідер

Ми представляємо науково-методичний підхід до обґрунтування вибору стратегії розвитку кадрового потенціалу торговельного підприємства, який передбачає використання тривимірної моделі вибору стратегії та діагностичної матриці, що дозволяє отримувати відповідний стратегічний профіль кадрового потенціалу за співвідношенням «фаза життєвого циклу – стадія розвитку – рівень розвитку» і визначати позицію підприємства за рівнем розвитку його кадрового потенціалу

Ключові слова: кадровий потенціал, стратегічний профіль, стратегія розвитку, тривимірна модель, діагностична матриця

We present the scientifically-methodical approach the ground of staff potential development strategy choice of trade enterprise, that envisages the use of three-dimensional model of strategy choice and diagnostic matrix, that allows to get the corresponding strategic profile of staff potential at correlation a «life cycle phase –stage of development – development level» and to determine position of enterprise at the development level of its staff potential

Keywords: staff potential, strategic profile, development strategy, three-dimensional model, diagnostic matrix